

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

7. mai 2024*

Eelotsusetaotlus – Vastuvõetavus – ELTL artikkel 267 – Mõiste „kohus“ – Spordi valdkonnas dopinguvastase võitluse küsimustes pädev riiklik vahekomisjon – Kriteeriumid – Eelotsusetaotluse esitanud organi sõltumatus – Tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte – Eelotsusetaotluse vastuvõetamatus

Kohtuasjas C-115/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Unabhängige Schiedskommission Wiener (Viini sõltumatu vahekomisjon, Austria) 21. detsembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. veebruaril 2022, menetluses

SO,

menetluses osalesid:

Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH (NADA),

Österreichischer Leichtathletikverband (ÖLV),

World Anti-Doping Agency (WADA),

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, T. von Danwitz, F. Biltgen, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei, kohtunikud J.-C. Bonichot, S. Rodin, J. Passer (ettekandja), D. Gratsias, M. L. Arastey Sahún ja M. Gavalec,

kohtujurist: T. Čapeta,

kohtusekretär: D. Dittert,

arvestades kirjalikku menetlust ja 2. mai 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– SO, esindaja: *Rechtsanwalt* J. Öhlböck,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH (NADA), esindaja: A. Sammer, keda abistasid *Rechtsanwälte* P. Lohberger ja A. Schütz,
- World Anti-Doping Agency (WADA), esindaja: *solicitor* D. P. Cooper, keda abistasid *avocate* A.-S. Oberschelp de Meneses, *advocaten* K. Van Quathem, B. Van Vooren ja *avocat* L. Waty,
- Belgia valitsus, esindajad: P. Cottin ja J.-C. Halleux,
- Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard ja A.-L. Desjonquères,
- Läti valitsus, esindajad: E. Bardiņš, J. Davidoviča ja K. Pommere,
- Luksemburgi valitsus, esindajad: A. Germeaux ja T. Schell,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar, M. Heller ja H. Kranenborg,

olles 14. septembri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1, ja parandus ELT 2018, L 127, lk 3; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 5 lõike 1 punkte a ja c, artikli 6 lõiget 3 ning artikleid 9 ja 10.
- 2 Taotlus on esitatud võistlussportlase SO ja Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH (NADA), sõltumatu dopinguvastase võitluse agentuuri vahelises vahekohtumenetluses seoses viimase otsusega avaldada riigisiseste dopinguvastaste õigusnormide rikkumise eest SO-le määratud sanktsioonid.

Õiguslik raamistik

IAAFi määrustik

- 3 International Association of Athletics Federations (Rahvusvaheline Kergejõustikuliit, edaspidi „IAAF“) võttis vastu IAAFi võistlusmäärustiku 2014–2015 (IAAF Competition Rules 2014-2015), mille punkti 32.2 alapunktide b ja f, nagu ka 2017. aasta IAAFi dopinguvastaste reeglite (IAAF Anti-Doping Rules) punktide 2.2 ja 2.6 kohaselt on keelatud „keelatud aine või keelatud meetodi kasutamine või kasutamise katse“ ja „keelatud aine või keelatud meetodi omamine“.

Liidu õigus

- 4 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 on ette nähtud isikuandmete töötlemise põhimõtted ning selle määruse artiklis 6 on kehtestatud töötlemise seaduslikkuse tingimused. Kõnealuse määruse artiklid 9 ja 10 sisaldavad eeskirju isikuandmete eriliikide töötlemise ning süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemise kohta.
- 5 Määruse artikli 77 „Õigus esitada järelevalveasutusele kaebus“ lõikes 1 on sätestatud:
„Ilma et see piiraks muude halduslike või õiguslike kaitsevahendite kohaldamist, on igal andmesubjektil õigus esitada kaebus järelevalveasutusele, eelkõige liikmesriigis, kus on tema alaline elukoht, töökoht või väidetava rikkumise toimumiskoht, kui andmesubjekt on seisukohal, et teda puudutavate isikuandmete töötlemine rikub käesolevat määrust.“
- 6 Määruse artikli 78 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile järelevalveasutuse vastu“ lõikes 1 on ette nähtud:
„Ilma et see piiraks muude halduslike kaitsevahendite või kohtuväliste heastamisvahendite kohaldamist, on igal füüsilisel või juriidilisel isikul õigus kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit järelevalveasutuse õiguslikult siduva otsuse vastu, mis teda puudutab.“
- 7 Määruse artikli 79 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile vastutava töötleja või volitatud töötleja vastu“ lõikes 1 on sätestatud:
„Ilma et see piiraks mis tahes kättesaadava haldusliku kaitsevahendi või kohtuvälise heastamisvahendi kohaldamist, sealhulgas õigust esitada järelevalveasutusele artikli 77 kohaselt kaebus, on igal andmesubjektil õigus kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit, kui ta leiab, et tema käesolevast määrusest tulenevaid õigusi on rikutud tema isikuandmete sellise töötlemise tulemusel, millega rikutakse käesolevat määrust.“

Austria õigus

ADBG

- 8 23. detsembril 2020 vastu võetud 2021. aasta dopinguvastase föderaalseaduse (Anti-Doping-Bundesgesetz 2021) (*BGBI.* I, 152/2020, edaspidi „ADBG“) § 5 „Unabhängige Dopingkontrollenrichtung [(sõltumatu dopingukontrolli agentuur, Austria)]“ lõikes 1 on ette nähtud, et selle agentuuri ülesanne on muu hulgas esitada ADBG § 18 alusel Österreichische Anti-Doping Rechtskommissionile (Austria dopinguvastane õiguskomisjon, edaspidi „ÖADR“) kontrollitaotlusi, kui ta leiab, et ADBGd on rikutud, ning vastavalt ADBG § 20 lõikele 2 ja § 23 lõikele 2 osaleda menetlusosalisena nii viimase kui ka Unabhängige Schiedskommissioni (sõltumatu vahekomisjon, Austria; edaspidi „USK“) menetluses.
- 9 ADBG § 5 lõikes 5 on sätestatud:
„Sõltumatu dopingukontrolli agentuuri ülesannete täitmiseks on olemas avalikes huvides tegutsev piiratud vastutusega äriühing nimega [NADA]. [...] [NADA] töötleb isikuandmeid isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõike 7 tähenduses vastutava töötlejana.“

10 ADBG § 6 „Andmekaitsetsätted“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Sõltumatul dopingukontrolli agentuuril on vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktile 7 vastutava töötajana õigus töödelda isikuandmeid niivõrd, kui võrd see on vajalik [ADBG] kohaste ülesannete täitmiseks ja [ADBG] kohaldamiseks, eelkõige [ÖADRi] ja [USK] ülesannete raames. [...]“.

11 ADBG § 7 „[ÖADR]“ lõikes 1 on muu hulgas ette nähtud, et ÖADR viib läbi distsiplinaarmenetlusi pädeva föderaalne spordialaliidu nimel vastavalt pädeva rahvusvahelise spordialaliidu kehtivatele dopinguvastastele reeglitele (dopinguvastased menetslused). ADBG § 7 lõike 7 kohaselt on ÖADR asutatud sõltumatu dopingukontrolli agentuuri juurde. ADBG § 7 lõikes 8 on täpsustatud, et ADBG § 6 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

12 ADBG §-s 8 „[USK]“ on sätestatud:

„(1) [USK] on riigorganitest, eraõiguslikest isikutest ja sõltumatust dopingukontrolli agentuurist sõltumatu komisjon. USK liikmed ei tohi olla osalenud sportlast või muud isikut puudutavas uurimises, selle otsustamisel, kas esitada sportlase või muu isiku suhtes kontrollitaotlus, ega nende läbivaadatava ÖADRi enda otsuse tegemisel. Ilma et see piiraks § 23 lõike 10 punktide 1 ja 2 kohaldamist, asutatakse see sõltumatu dopingukontrolli agentuuri juurde dopinguvastastes menetslustes tehtud ÖADRi otsuste läbivaatamiseks.“

(2) USK koosseisu, millest vähemalt 50% peavad moodustama naised, kuuluvad president ja seitse liiget, kellel on järgmine kvalifikatsioon:

1. president ja tema asendusliige peavad olema edukalt läbinud kohtuniku- või advokaadiekssami;
2. kahel liikmel peab olema diplom õigusteaduses ja ametlike uurimismenetsluste läbiviimise kogemus;
3. kaks liiget peavad olema analüütilise keemia või toksikoloogia eksperdid;
4. kaks liiget peavad olema spordimeditsiini eksperdid.

President või tema asendusliige määrab iga menetsluse läbiviimiseks USK liikmete hulgast vähemalt ühe liikme, kellel on diplom õigusteaduses ja ametliku uurimismenetsluse läbiviimise kogemus, vähemalt ühe analüütilise keemia või toksikoloogia eksperdi ja vähemalt ühe liikme, kes on spordimeditsiini ekspert.

(3) Presidendi ja lõike 2 punktides 1–4 nimetatud liikmed nimetab neljaks aastaks ametisse [Bundesminister für Kunst, Kultur, öffentlichen Dienst und Sport (föderaalne kunsti-, kultuuri-, avaliku teenistuse ja spordiminister, Austria)]. Üks liikmetest nimetatakse presidendi asendusliikmeks. Ametiaega võib pikendada ja selle võib mõjuvatel põhjustel enne tähtaega lõpetada. President ja liikmed võivad igal ajal tagasi astuda. Kui president või liige astub tagasi enne tähtaega, nimetatakse asjaomase ametiaja lõpuni ametisse uus isik. USK teeb otsuse häälteenamusega ja kvoorum saavutatakse, kui kohal on president ja vähemalt kaks liiget. Häälte võrdse jaotumise korral on otsustav hääel presidendil. USK võib otsuseid vastu võtta ka kirjaliku menetsluse teel, kui asjaolude selguse tõttu ei ole koosolekul arutelu vajalik ning president ega ükski liige ei ole vastu sellele, et otsus tehakse sellisel viisil. Paragrahvi 5 lõike 3 sätteid kohaldatakse USK suhtes.

[...]

(6) [ADBG] § 6 kohaldatakse *mutatis mutandis*.“

13 ADBG §-s 20 „Menetlused [ÖADRis]“ on sisuliselt sätestatud, et ÖADR on pädev läbi viima dopinguvastaseid menetlusi sõltumatu dopingukontrolli agentuuri kontrollitaotluste alusel ja tegema esimeses astmes otsuseid, kui on rikutud pädeva rahvusvahelise spordialaliidu dopinguvastaseid reegleid.

14 ADBG § 21 lõikes 3 on ette nähtud:

„ÖADR peab 20 päeva jooksul alates otsuse jõustumisest teavitama [föderaalsel spordialaliitu], spordiorganisatsioone, sportlasi, muid isikuid ja võistluse korraldajaid ning üldsust dopinguvastases menetluses määratud kaitsemeetmetest (nt võistluskeelud) ja otsustest, märkides ära puudutatud isiku nime, võistluskeelu kestuse ja selle alused, ilma et avaldatud andmete põhjal oleks võimalik teha järeldusi puudutatud isiku terviseandmete kohta. Selle teabe avalikustamisest võib loobuda haavatavate isikute, harrastussportlaste ja isikute puhul, kes on teabe või muude vihjete avaldamisega oluliselt kaasa aidanud dopinguvastaste eeskirjade võimalike rikkumiste avastamisele. Harrastussportlaste puhul on avaldamine nõutav rahvatervise huvides, kui on tuvastatud § 1 lõike 2 punktides 3 ja 9–11 osutatud dopinguvastaste reeglite rikkumine.“

15 ADBG § 23 „Menetlused [USKs]“ lõikes 1 on sätestatud:

„Lõikes 2 osutatud pooled võivad taotleda § 20 kohaste otsuste läbivaatamist USKs nelja nädala jooksul alates teavitamisest. USK kontrollib otsuse õiguspärasust ja võib selle õigusvastasuse tõttu asendamiseta tühistada või seda ühel või teisel viisil muuta. Läbivaatamistaotlusel ei ole §-s 20 osutatud otsuse suhtes peatavat mõju, välja arvatud juhul, kui USK selle ette näeb.“

16 ADBG § 23 lõikes 2 on täpsustatud, et sõltumatu dopingukontrolli agentuur on USK menetluse pool.

17 ADBG § 23 lõike 3 kohaselt kohaldatakse USK menetluse suhtes *mutatis mutandis* tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“) § 580 lõikeid 1 ja 2, § 588 lõiget 2, § 592 lõikeid 1 ja 2, § 594, § 595, § 597–602, § 604, § 606 lõikeid 1–5, § 608 lõikeid 1 ja 2 ning § 610. USK on kohustatud menetluse läbi viima pädeva rahvusvahelise spordialaliidu kehtivate dopinguvastaste reeglite alusel. Lisaks võivad menetluse pooled nõuda menetluse avalikustamist.

18 ADBG § 23 lõikes 4 on sätestatud:

„USK peab kuue nädala jooksul alates läbivaatamistaotluse saamisest tegema otsuse või kuulutama välja suulise istungi. Pärast suulist menetlust tuleb nelja nädala jooksul teha kirjalik ja põhjendatud lõplik otsus. Menetlus tuleb lõpule viia kuue kuu jooksul alates läbivaatamistaotluse saamisest, kusjuures selle ajavahemikku sisse arvatakse lõike 2 punkti 1 kohaselt poole põhjustatud viivitused. Häälte võrdse jaotumise korral otsustab presidendi hääl. Otsused tuleb teha kirjalikult ja need peavad olema põhjendatud. USK vahekohtu otsusele vaatamata võivad [Maailma Dopinguvastane Agentuur (WADA)], Rahvusvaheline Olümpiakomitee, Rahvusvaheline Paraolümpiakomitee ja asjaomane vastutav rahvusvaheline spordialaliit esitada [Lausanne'is (Šveits) asuvale spordivahekohtule (CAS)] kaebuse USK otsuse peale. Rahvusvahelisel võistlusel osalemise või rahvusvaheliste sportlastega seotud juhtumite puhul võivad puudutatud isikud vaidlustada otsused otse CASis. Tsiviilõiguslike

vaidluste lahendamiseks on pärast sisemiste edasikaebamise astmete ammendumist dopinguvastases menetluses jätkuvalt avatud tsiviilmenetlus.“

19 ADBG § 23 lõikes 14 on sätestatud:

„USK peab teavitama oma otsustest föderaalset spordialaliitu, spordiorganisatsioone, sportlasi, muid isikuid ja võistluse korraldajat ning üldsust, märkides ära puudutatud isikute nimed, võistluskeelu kestuse ja selle alused, ilma et avaldatud andmete põhjal oleks võimalik teha järeldusi puudutatud isiku terviseandmete kohta. Selle teabe avalikustamisest võib loobuda haavatavate isikute, harrastussportlaste ja isikute puhul, kes on teabe või muude vihjete avaldamisega oluliselt kaasa aidanud dopinguvastaste reeglite võimalike rikkumiste avastamisele. Harrastussportlaste puhul on avaldamine nõutav rahvatervise huvides, kui on tuvastatud § 1 lõike 2 punktides 3 ja 9–11 osutatud dopinguvastaste reeglite rikkumine.“

2021. aasta dopinguvastases föderaalsetades viidatud sõltumatu vahekomisjoni kodukord

20 2021. aasta dopinguvastases föderaalsetades viidatud sõltumatu vahekomisjoni 1. jaanuari 2021. aasta kodukorra (Verfahrensordnung der Unabhängigen Schiedskommission nach dem Anti-Doping-Bundesgesetz 2021) § 1 lõikes 3 on sätestatud, et USK liikmed on oma ülesannete täitmisel sõltumatud. Kodukorra § 5 näeb ette alused, mille esinemisel on võimalik tugineda ühe või mitme liikme erapoolikusele, ning sellest tulenevad tagajärjed.

21 Kodukorra § 9 lõikes 1 on sätestatud, et menetlusosalised võivad kasutada kõiki ZPOs ette nähtud tõendeid.

ZPO

22 ZPO 23. detsembri 2020. aasta redaktsioonis (BGBl. I, 148/2020) vahekohtumenetlust reguleerivate paragrahvide hulgas käsitleb § 597 vahekohtutaotlust ja vastust sellele taotlusele ning §-s 598 on ette nähtud võimalus korraldada kohtuistung ja §-s 599 muu hulgas eeskirjad tõendite kogumise kohta vahekohtus.

23 ZPO §-s 607 on sisuliselt ette nähtud, et vahekohtu otsusel on poolte vahel samasugused tagajärjed nagu jõustunud kohtuotsusel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

24 SO oli aastatel 1998–2015 võistlussportlane. Ta juhib ka ühendust, mis on Viini kergejõustikuliidu (Austria) liige.

25 NADA esitas 2021. aastal Bundeskriminalamti (föderaalne kriminaalpolitseiamet, Austria) korraldatud uurimise tulemuste põhjal ÖADRile taotluse SO juhtumi läbivaatamiseks, kuna ta leidis, et SO on rikkunud dopinguvastaseid reegleid.

26 ÖADR tunnistas 31. mai 2021. aasta otsusega SO süüdi IAAFi võistlusmäärustiku 2014–2015 punkti 32.2 alapunktide b ja f ning IAAFi 2017. aasta dopinguvastaste reeglite punktide 2.2 ja 2.6 rikkumises (edaspidi „vaidlusalune otsus“). Täpsemalt tuvastas ÖADR, et ajavahemikus 2015. aasta maist kuni 2017. aasta aprillini oli SO omanud aineid, nimelt erütopoetiini (nn EPO),

genotropiini (omnitropiin) ja testosterooni (androgel), mille kasutamise oli WADA IAAFi võistlusmäärustiku alusel võistlevatele elukutselistele sportlastele sel ajavahemikul keelanud, ning et 2015. aastal kasutas SO neid vähemalt osaliselt.

- 27 Selle järelduse tõttu tunnistas ÖADR vaidlusaluse otsusega kehtetuks kõik tulemused, mis SO saavutas ajavahemikus 10. maist 2015 kuni selle otsuse jõustumise kuupäevani, ning võttis ära kõik tema stardi- ja/või auhinnarahad. Samuti keelas ta SO-l alates 31. maist 2021 nelja aasta jooksul osaleda mis tahes spordivõistlustel.
- 28 SO esitas ÖADRi menetluses taotluse, et vaidlusalust otsust ei tehtaks vastavalt ADBG § 21 lõikele 3 üldsusele teatavaks, eelkõige et ei avalikustataks ega avaldataks tema nime ja muid individuaalseid tunnuseid. ÖADR jättis selle taotluse vaidlusaluse otsusega rahuldamata.
- 29 SO esitas läbivaatamise taotluse USK-le, paludes muuta vaidlusalust otsust selliselt, et üldsust ei teavitataks tema toime pandud dopingurikkumistest ja talle määratud sanktsioonidest tema täisnime avaldamisega vabalt ligipääsetaval veebilehel.
- 30 USK jättis 21. detsembri 2021. aasta otsusega muutmata kõikide SO võistlustel saadud tulemuste tühistamise, sealhulgas alates 10. maist 2015 kõikide tiitlite tühistamise, kõikide medalite, auhindade, stardi- ja auhinnarahade äravõtmise ning kõikidel (riiklikel ja rahvusvahelistel) võistlustel osalemise keelu neljaks aastaks alates 31. maist 2021.
- 31 USK otsustas siiski teha eraldi otsuse taotluse kohta jätta avaldamata SO toime pandud dopingurikkumised ja nendest tulenevad karistused, jättes selle kohta otsuse tegemise edaspidiseks.
- 32 Neil asjaoludel otsustas USK menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Kas teabe puhul, et isik on toime pannud teatava dopinguvastaste reeglite rikkumise ja saanud selle rikkumise tõttu (riiklikel ja rahvusvahelistel) võistlustel osalemise keelu, on tegemist terviseandmetega [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 9 tähenduses?
 2. Kas [isikuandmete kaitse üldmäärusega] – eelkõige pidades silmas selle artikli 6 lõike 3 teist lõiku – on vastuolus riigisisese õigusnormid, milles nähakse ette nende isikute, keda [USK] otsus puudutab, nime, võistluskeelu kestuse ja aluste avaldamine, ilma et oleks võimalik teha järeldusi puudutatud isiku terviseandmete kohta? Kas seoses sellega on tähtsust asjaolul, et selle teabe võib riigisiseste õigusnormide kohaselt jätta üldsusele avaldamata ainult juhul, kui puudutatud isiku puhul on tegemist harrastussportlase, alaealise või isikuga, kes on teabe või muude vihjete avaldamisega oluliselt kaasa aidanud dopinguvastaste reeglite võimalike rikkumiste avastamisele?
 3. Kas [isikuandmete kaitse üldmäärus] – eelkõige pidades silmas selle artikli 5 lõike 1 punktide a ja c põhimõtteid – nõuab enne avaldamist igal juhul, et kaalutakse ühelt poolt puudutatud üksikisiku isiklike huve, mida avaldamine mõjutab, ja teiselt poolt üldsuse huvi teabe vastu sportlase toime pandud dopinguvastaste reeglite rikkumise kohta?

4. Kas teabe puhul, et isik on toime pannud teatava dopinguvastaste reeglite rikkumise ja saanud selle rikkumise tõttu (riiklikel ja rahvusvahelistel) võistlustel osalemise keelu, on tegemist süüteasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete töötlemisega [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 10 tähenduses?
5. Kui neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas [ADBG] § 8 alusel loodud [USK] puhul on tegemist ametiasutusega [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 10 tähenduses?''

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

33. ELTL artiklis 267 ette nähtud menetlus on Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille abil annab Euroopa Kohus liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida need kohtud vajavad oma menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (9. märtsi 2010. aasta kohtuotsus ERG jt, C-378/08, EU:C:2010:126, punkt 72, ning 9. jaanuari 2024. aasta kohtumäärus Bravchev, C-338/23, EU:C:2024:4, punkt 18).
34. Sellest tuleneb, et selleks, et eelotsusetaotluse esitanud organil oleks õigus eelotsusemenetluses Euroopa Kohtusse pöörduda, peab ta olema käsitatav „kohtuna“ ELTL artikli 267 tähenduses, mida Euroopa Kohus peab eelotsusetaotluse alusel kontrollima (13. detsembri 2018. aasta kohtumäärus Holunga, C-370/18, EU:C:2018:1011, punkt 13, ja 19. mai 2022. aasta kohtumäärus Frontera Capital, C-722/21, EU:C:2022:412, punkt 11).
35. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võtab Euroopa Kohus selle hindamisel, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses – küsimus, mis kuulub üksnes liidu õiguse valdkonda –, arvesse muu hulgas järgmisi asjaolusid nende kogumis: selle organi asutamine seaduse alusel, alalisus, otsuste siduvus, menetluse võistlevus, õigusnormide kohaldamine organi poolt ning tema sõltumatus (vt selle kohta 30. juuni 1966. aasta kohtuotsus Vaassen-Göbbels, 61/65, EU:C:1966:39, punkt 395; 3. mai 2022. aasta kohtuotsus CityRail, C-453/20, EU:C:2022:341, punkt 41, ja 21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Krajowa Rada Sądownictwa (kohtuniku ametisse jäämine), C-718/21, EU:C:2023:1015, punkt 40).
36. Samuti tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et liikmesriigi kohtud võivad Euroopa Kohtusse pöörduda vaid juhul, kui tegemist on pooleli oleva vaidlusega ja kui see kohus peab vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi. Seega tuleb see, kas organil on õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, määrata kindlaks nii struktuuriliste kui ka funktsionaalsete kriteeriumide järgi (vt selle kohta 3. mai 2022. aasta kohtuotsus CityRail, C-453/20, EU:C:2022:341, punktid 42 ja 43 ning seal viidatud kohtupraktika).
37. Mis puudutab struktuurilisi kriteeriume, siis nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikus sisalduvatest andmetest ja eelkõige ADBG sätetest, et USK vastab kriteeriumidele, mis puudutavad tema asutamist seaduse alusel, alalisust, otsuste siduvust ning tema menetluse võistlevust.
38. Seevastu tekib küsimus, kas USK vastab sõltumatuse kriteeriumile.
39. Selle kriteeriumiga seoses tuleb rõhutada, et liikmesriikide kohtute sõltumatus, mis on tõhusa kohtuliku kaitse seisukohast hädavajalik, on lahutamatult seotud õigusemõistmise ülesandega (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punktid 41 ja 42). Seega on see eriti oluline ELTL artiklis 267 ette

nähtud eelotsusetaotluste mehhanismi raames toimuva õiguslase koostöö süsteemi nõuetekohase toimimise seisukohast, kuna Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt saab selle mehhanismi käivitada üksnes organ, kes muu hulgas vastab sellele sõltumatuse kriteeriumile (vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 40 Mõistel „sõltumatus“ on kaks aspekti (vt selle kohta 19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punktid 49 ja 50, ning 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 57).
- 41 Esimene, väline aspekt eeldab, et asjaomane organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning et ta on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid (21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Sellega seoses tuleb märkida, et asjasse puutuva organi liikmete ametist tagandamise keeld on kohtunike sõltumatusega lahutamatu seotud tagatis, kuna selle eesmärk on kaitsta isikuid, kelle ülesanne on õigust mõista (21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Täpsemalt nõuab ametist tagandamise keelu põhimõte, mille ülimalt tähtsust tuleb rõhutada, eelkõige seda, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda kuni kohustuslikku pensioniikka jõudmiseni või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Nii on üldjuhul lubatud kohtunik ametist tagandada, kui ta ei ole võimeline oma ametikohustuste täitmist jätkama töövõimetuse või olulise rikkumise tõttu, kusjuures järgida tuleb vastavaid menetlusi (vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Kohtu liikmete ametist tagandamise keelu tagatis eeldab niisiis, et selle organi liikmete tagandamise juhud oleksid kindlaks määratud sõnaselgete erinormidega, mis pakuksid kindlmaid tagatisi kui haldus- ja tööõiguse üldnormides ette nähtud tagatised ebaseadusliku tagandamise korral (vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 60, ja 26. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Construct, C-403/21, EU:C:2023:47, punkt 44).
- 45 Mõiste „sõltumatus“ teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ning selle eesmärk on võrdse distantsi säilitamine menetlusosaliste ja nende vastavate huvide vahel menetluse eset arvestades. See aspekt eeldab, et tagatakse objektiivsus ja kohtuasja lahendi suhtes ei võeta arvesse muud huvi peale õigusnormide range kohaldamise (vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tähendab mõiste „sõltumatus“ seega eelkõige seda, et asjaomane organ tegutseb selle otsuse, mille peale kaebus on esitatud, vastu võtnud asutuse suhtes kolmanda isikuna (vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 47 Need sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste – eeskätt organi koosseisu, liikmete ametisse nimetamist, ametiaega ning ka taandumise, taandamise ja ametist tagandamise aluseid käsitlevate – normide olemasolu, mis võimaldavad kõrvaldada eraõiguslike isikute õiguspärased kahtlused selles osas, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles osas, kas nimetatud organ on tema ees olevate huvide suhtes neutraalne (21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Sellega seoses tuleb USK kohta märkida, et tema 2021. aasta dopinguvastases föderaalsetades viidatud kodukorra § 1 lõikes 3 ja §-s 5 on ette nähtud, et USK liikmed on oma kohustuste täitmisel sõltumatud ja nende suhtes kohaldatakse erapooletuse põhimõtet.
- 49 ADBG § 8 lõike 3 kohaselt nimetab USK liikmed siiski ametisse föderaalne kunsti-, kultuuri-, avaliku teenistuse ja spordiminister nelja-aastaseks ametiajaks, mida saab pikendada ja mille võib enne tähtaega lõpetada „mõjuvatel põhjustel“, ilma et seda mõistet oleks määratletud riigisisises õiguses.
- 50 Eelkõige ei ole USK liikmete ametist tagandamise keeld tagatud ühegi erinormiga.
- 51 Selle poolest erineb USK liikmete olukord näiteks 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuse Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664) aluseks olnud kohtuasjas eelotsusetaotluse esitanud organi olukorrast, sest nimetatud kohtuotsuse punktides 11 ja 20 nähtuvalt kehtib selle organi liikmete suhtes nende ametiajal ametist tagandamise keelu tagatis, millest võib erandeid teha vaid selle organi toimimist reguleerivates õigusnormides sõnaselgelt loetletud alustel.
- 52 Peale selle teeb USK liikmete tagandamise otsuse ainult föderaalne kunsti-, kultuuri-, avaliku teenistuse ja spordiminister ehk täitevvõimu esindaja, ilma et eelnevalt oleks kehtestatud täpseid kriteeriume või tagatisi.
- 53 Sellest järeldub, et kohaldatavad riigisisised õigusnormid ei taga, et USK liikmed on kaitstud välise – olgu siis otsese või kaudse – surve eest, mis võib seada kahtluse alla nende sõltumatuse, mistõttu see organ ei vasta sõltumatuse nõudele, mis on omane kohtule, vaadelduna selle välisest aspektist.
- 54 Kõigist eeltoodud asjaoludest tuleneb, et USKd ei saa kvalifitseerida „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses.
- 55 See asjaolu ei vabasta teda siiski kohustusest tagada liidu õiguse kohaldamine oma otsuste vastuvõtmisel ja jätta vajaduse korral kohaldamata riigisisised õigusnormid, mis näivad olevat vastuolus vahetu õigusmõjuga liidu õigusnormidega, kuna sellised kohustused lasuvad nimelt kõigil pädevatel riigisisestel asutustel, mitte ainult kohtutel (21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Lisaks tuleb märkida, et Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ja NADA poolt kohtuistungil edastatud teabest nähtub, et SO esitas Österreichische Datenschutzbehörde (Austria andmekaitseasutus) isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõike 1 alusel kaebuse selle kaitse rikkumise kohta. See organ tegi rahuldamata jätmise otsuse, mille peale esitati kaebus Bundesverwaltungsgerichtile (Austria föderaalne halduskohus) isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 78 lõike 1 alusel (vt selle kohta 7. detsembri 2023. aasta kohtuotsus SCHUFA Holding

(täitmata jäänud võlakohustusest vabastamine), C-26/22 ja C-64/22, EU:C:2023:958, punktid 52 ning 70). Selle kaebuse menetlemine peatati, kuni Euroopa Kohus vastab käesolevas kohtuasjas esitatud küsimustele.

57 Eespool esitatust järeldub, et käesolev eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu.

Kohtukulud

58 Kuna põhimenetluse poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud organis pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see organ. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Eelotsusetaotlus, mille on esitanud Unabhängige Schiedskommission Wien (Viini sõltumatu vahekomisjon, Austria) 21. detsembri 2021. aasta otsusega, on vastuvõetamatu.

Allkirjad